

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

642 פ' עשרת הדיברות ח' י"ג פ' י"ג

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

הנושא: מדוע רצה בלעם לקלל את ישראל במקומם?

לכן העדיף בלעם לקלל את ישראל בפניהם, ורק בלית ברירה הסכים לקללם במקומו.

לפי זה נבוא ונבאר כיצד התהפך בלעם וביקש שאם אינו יכול לקלל את עם ישראל שינתן לו רשות לברכם. וזאת על פי הגמרא במועד קטן (ט:), שרבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים בירכו את בנו של רבי שמעון בר יוחאי בדרך של קללות, וכוונתם היתה לברכות ושינו כדי שהמקטרג לא ידע כי כוונתם לברכה וכך לא יקטרג.

אף אצל בלעם הרשע יש לומר, כי כוונתו בברכות היו לקללות, וכדי להסתיר מעיני הסנגורים של ישראל לבל ידעו כי כוונתו לקללה, ביקש לברך ונמצא מקלל.

לכן הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב ז"ע אמר שמכיון שברכותיו שלב לעם היון עם כוונת קללות, צריך הבעל קורא בעת שקורא את הברכות של בלעם לכוין לברכות ולא שיחולו כוונותיו הרעות של בלעם בברכות אלו.

כתב בשער הכוונות: ענין בין המצרים והם כ"א ימים שבין י"ז לתמוז עד תשעה באב, מנהג טוב וכשר הוא מאד לכל בעל נפש לשבת באבלות אחר חצי היום, בכל אלו הימים ולבכות בכיה ממש על חורבן הבית. וטעם היות זה אחר חצות היום הוא, כי אז הוא התעוררות הדין בסוד "כי ינטו צללי ערב", אשר לסיבה זו נשרף ההיכל אחר חצי היום, ודבר זה עושה תועלת גדולה בנפש האדם. ע"כ.

ובאותה דרך פירש בספה"ק קדושת לוי (איכה) וז"ל: "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה" (תענית ל:), הכלל הוא כל כוחות האדם נמשך אחר המחשבה, בזה שהאדם חושב נמשך כל עצמות האדם. ונמצא כאשר האדם חושב בקדושה ומתאבל על ירושלים אז מחשבתו ועצמותו בקדושה, ו"זוכה" הוא לשון הזדככות אז האדם מזדכך ורואה עתה בשמחתה קצת, דהיינו שמשגיג קצת משמחת ירושלים איך יהיה לעתיד לבוא. ע"כ.

וכן כתב בספה"ק שפת אמת (חנוכה תרמ"ד) וז"ל: "דורות הקודמים היו להם הארת ביהמ"ק מרוב התשוקה שהיו מצפין לבנין הבית, כמ"ש (תהילים קכ"ב, א') 'שמחתי באומרים לי בית ה' נלך', ע"ש במדרשים. וכמו כן עתה בגלות, כפי מה שמצטערין ומתאוננים על חסרון ביהמ"ק. כך זוכין למצוא איזה הארה מביהמ"ק. וזה רמז הפסוק (איכה ה', ט"ו) 'נהפך לאבל מחולינו' פי' כל מה שהיו משיגין אז ע"י השמחה ומחולות זוכין עתה ע"י האבילות על חורבן המקדש.

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל בָּלָעַם לֹא תִלָּךְ עִמָּהֶם לֹא תֵאָר אֶת הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא".

כתב רש"י: אמר לו, א"כ אקללם במקומי. אמר לו: לא תאור את העם. אמר לו: א"כ אברכם. אמר לו: אינם צריכין לברכתך כי ברוך הוא משל אומרים לצרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקציך.

וצריך להבין מדוע רצה בלעם הרשע ללכת ולקלל את עם ישראל במקומם ולא די היה לו לקללם במקומו, וכפי שאכן אחר שהקב"ה לא הסכים עמו ללכת עמהם, אמר שאם כן אקללם במקומי.

ונראה לבאר על פי מה שמצינו בחתם סופר (גדרים מ.) על דברי הגמ' שם: כל מי שמבקר את החולה מתפלל עליו שיחיה, וכל מי שאינו מבקר את החולה אינו מתפלל עליו שיחיה, וז"ל: יראה לפרש ע"פ מה שאמרו חז"ל ברכות ל"ד. המבקש רחמים בפני החולה אין צריך להזכיר את שמו, כדכתיב "אל נא רפא נא לה". וכתבו המקובלים, כי יש בהזכרת שמו קצת התעוררות הדין עליו, אע"פ שקרוב לשכר ע"י התפילה, מ"מ לפעמים איכא קצת הפסד ע"י הזכרת שמו, משא"כ כשמתפלל בפני החולה אין צריך להזכיר את שמו אז טוב לו, והיינו הנכנס לבקר את החולה מתפלל עליו שיחיה, כי לא צריך להזכיר את שמו, משא"כ מי שאינו מבקר ואינו בפניו זה צריך להזכיר את שמו בתפילתו, ולפעמים יארע לו הפסד בדבר, אע"פ שמתפלל עליו שיחיה.

עוד פירש החתם סופר בזה דבר נפלא בחיבורו תורת משה (פרשת תולדות) על הפסוק "ויעתר יצחק לנכח אשתו" וז"ל: הנה נקטינן שהמתפלל על חבירו צריך להזכיר שם אביו או אמו, ויצחק לא רצה להזכיר שם אבותיו של רבקה שרשעים היו, אבל אם המתפלל עומד אצל החולה אין צריך להזכיר את שמו, ועל כן התפלל לנכח אשתו, וסמך הכתוב נתינת טעם לזה למה לנכח אשתו? בעבור שהיתה בת בתואל וגו' אחות לבן הארמי, שהיתה ממשפחת מגונה ולא רצה להזכיר את שמם בתפילתו, כי עי"ז יש לחוש לקטרוג. ע"כ.

ולפי זה יש לומר אף בקללה, שכאשר האדם מקלל את חבירו ומזכיר את שמו, הרי שכשם שבברכה המקטרגים מקטרגים שאינו ראוי לברכה אף בקללה באים הסנגורים ומגינים עליו לבל תחול עליו הקללה.

לכן אם רוצה שהקללה תחול עדיף לקללו בפניו שאז אינו צריך להזכיר את שמו ולא יעמדו הסנגורים להגנתו.